

УДК 005.6:378

Хрутьба Вікторія Олександрівна

доктор технічних наук, професор

Національний транспортний університет

Khrutba Viktoriia

Doctor of Technical Sciences, Professor

National Transport University

ORCID: 0000-0002-8121-2042

Захарова Юлія Ігорівна

аспірантка спеціальності 073 Менеджмент

Національного транспортного університету

Zakharova Yuliia

Graduate Student of the

National Transport University

ORCID: 0000-0002-8728-1460

**ДОСВІД МІЖНАРОДНИХ АКРЕДИТАЦІЙ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ В
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

**INTERNATIONAL ACCREDITATION EXPERIENCE OF
EDUCATIONAL PROGRAMS IN THE HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS OF UKRAINE**

Анотація. Інтеграція України в європейський освітній простір ставить країну перед потребою розвитку міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти, що обумовлює необхідність визнання освітніх програм, які пропонують українські університети, іноземними акредитаційними агенціями та агентствами забезпечення якості вищої освіти. Саме тому, в даний час спостерігається зростання значущості

міжнародних акредитацій як інструменту зовнішньої незалежної оцінки якості освіти.

Дана стаття присвячена аналізу досвіду проведення міжнародних акредитацій в закладах вищої освіти України. Розглянуті результати міжнародної акредитації освітніх програм як процедури встановлення відповідності якості реалізованих освітніх програм або діяльності всього ЗВО міжнародним вимогам і стандартам, визначеним тією чи іншою іноземною організацією.

Проаналізовано поняття акредитації та міжнародної акредитації. Оцінено роль Уряду у формуванні престижу української вищої освіти на міжнародному рівні. Починаючи з 2019 року в Україні створено нову національну систему акредитації закладів вищої освіти. При цьому великого значення набуває і міжнародна акредитація освітніх програм, що надає нового конкуруючого статусу вищій освіті в Україні та є підтвердженням повної відповідності змісту та якості освіти європейським освітнім стандартам.

З'ясовано, які іноземні акредитаційні агентства із забезпечення якості вищої освіти здійснювали сертифікацію освітніх програм в українських ЗВО, та описано досвід кожного з них. Так, виявлено, що це були організації із забезпечення якості вищої освіти Німеччини, Литви, Латвії, Хорватії, Великої Британії та Казахстану. Вони провели міжнародну акредитацію понад десяти українських університетів державної та приватної форм власності, та визнали їх освітні програми міжнародними сертифікатами якості. Лідером за кількістю таких сертифікатів в Україні є Університет імені Альфреда Нобеля, який вже двічі успішно пройшов процедуру міжнародної акредитації всіх бакалаврських і магістерських освітніх програм. Ще три заклади вищої освіти отримали сертифікати з міжнародної інституціональної акредитації, яка надає університету право на самоакредитацію освітніх

програм, та підвищує його рейтинг і привабливість серед українців та іноземних громадян.

Ключові слова: акредитація, міжнародна акредитація, заклади вищої освіти, освітня програма, якість освіти, забезпечення якості освіти, акредитаційні агентства.

Summary. *The integration of Ukraine into the European educational space sets the country in front of the need for the development of international cooperation in the field of higher education, which determines the need for educational programs recognition offered by Ukrainian universities by foreign accreditation agencies and higher education quality assurance agencies. That is why, at present, the importance of international accreditations as a tool for external independent assessment of the quality of education is growing.*

This article is dedicated to the analysis of the conducting international accreditations experience in higher education institutions of Ukraine. The considered results of the international accreditation of educational programs as a procedure for establishing the accordance of the implemented educational programs quality or the activities of the higher education institution with international requirements and standards determined by one or another foreign organization.

The concepts of accreditation and international accreditation are analyzed. The role of the Government in forming the prestige of Ukrainian higher education at the international level is assessed. Since 2019, a new national system of accreditation of higher education institutions was created in Ukraine. At the same time, international accreditation of educational programs acquires great importance, which gives a new competitive status to higher education in Ukraine and confirm of full compliance of the content and quality of education with European educational standards.

It was found out which foreign accreditation agencies for quality assurance of higher education carried out the certification of educational programs in Ukrainian higher education institutions, and the experience of each of them was described. So, it was found that these were higher education quality assurance organizations of Germany, Lithuania, Latvia, Croatia, Great Britain and Kazakhstan. They conducted international accreditation of more than ten Ukrainian universities of state and private ownership forms and recognized their educational programs with international quality certificates. The leader in the number of such certificates in Ukraine is the Alfred Nobel University, which has already twice successfully passed the procedure of international accreditation of all bachelor's and master's educational programs. And three institutions of higher education received international institutional accreditation certificates, which allows the university the right to self-accreditation of educational programs and increases its rating and attractiveness among Ukrainians and foreigners.

Key words: *accreditation, international accreditation, institutions of higher education, educational program, quality of education, quality assurance of education, accreditation agencies.*

Постановка проблеми. Головною метою Болонського процесу є створення єдиного європейського освітнього простору. Саме тому важливим напрямом діяльності багатьох українських вузів є інтеграція в міжнародний освітній простір. Цього неможливо досягти без міжнародного взаємного визнання якості освітніх програм.

Сучасні університети існують в умовах жорсткої конкуренції на глобальному та національному рівнях. За цифрової революції, процесів глобалізації та масовізації вищої освіти університети конкурують один з одним за таланти, ресурси, вигідні партнерства. Тому одним із актуальних завдань зараз є оновлення, розробка, актуалізація та впровадження освітніх

програм в закладах вищої освіти, які здатні забезпечити якісну підготовку фахівців відповідно до міжнародних стандартів.

В контексті забезпечення якості вищої освіти в Україні важливу роль відіграє акредитація освітніх програм. Починаючи з 2019 року в Україні створено нову систему акредитації закладів вищої освіти, яка має унікальний механізм для удосконалення вже існуючих та затвердження нових освітніх програм [21]. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) [2] розроблено Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджене Наказом МОН № 977 від 11.07.2019. Це Положення закріплює перехід від акредитації як інструмента державного регулювання до акредитації як інструмента зовнішнього забезпечення якості освіти [23]. Акредитація є добровільною і проводиться з ініціативи закладу вищої освіти.

Отже, акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти [12]. Метою акредитації є визначення сильних і слабких сторін освітньої програми та освітньої діяльності закладу.

Входження України до європейського освітнього простору ставить країну перед необхідністю розвитку міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти та акредитування освітніх програм іноземними акредитаційними агенціями та агентствами забезпечення якості вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями підвищення якості освіти, розробки, модернізації та удосконалення освітніх програм, а також дослідженням процесу акредитації в Україні займаються такі сучасні науковці як Світлична А.В., Загребельна І.Л. [29], В.М. Захарченко, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова [26], Б. В. Кректун, В. В. Снітинський, О. Я.

Ищенко [25], С. Г. Свіжевська [28], Перпері Л. М. [15], В.А. Бугров, А.П. Гожик, Д.В. Щеглюк [1] та інші. Важливі аспекти про проведення міжнародних акредитацій освітніх програм висвітлені в наукових працях Б. Дуди, В. Пасічника, В. Холявки [5], О. Красовської [9], Л. Козак [7], О. Локшиної [10] та зарубіжних дослідників Ф. Альтбаха [33], О. Майкла [12] та інших.

Метою статті є вивчення та аналіз досвіду проведення міжнародних акредитацій освітніх програм в закладах вищої освіти України у контексті її інтеграції в Європейський простір вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна акредитація – акредитація організації освіти чи освітньої програми закордонним акредитаційним агентством.

Міжнародна акредитація – процедура встановлення відповідності якості освітніх програм, що реалізуються, або діяльності закладу вищої освіти в цілому міжнародним вимогам і стандартам, встановленим у тій чи іншій іноземній організації, а також результат цієї процедури, який свідчить про визнання якості освіти в даному закладі вищої освіти на міжнародному рівні.

Міжнародна акредитація в закладах вищої освіти України нині є дуже затребуваною, та у кожному конкретному випадку може бути спрямована на вирішення різних завдань. З одного боку, міжнародна акредитація забезпечує певний імідж, статус для університету, освітньої програми, її випускників, з іншого – є інструментом для оцінки діяльності та отримання рекомендацій для розвитку відповідно до міжнародних стандартів якості вищої освіти, що використовуються акредитаційним агентством.

Отримання сертифікату з акредитації від міжнародного агентства дає змогу підвищити рівень конкурентоспроможності закладу вищої освіти та освітніх послуг, які він надає, а також реально підвищити якість навчального процесу завдяки проведенню процедур самооцінки та

реалізації рекомендацій, які надає міжнародна незалежна установою з оцінювання якості вищої освіти.

Для удосконалення процедур акредитації в Україні та формування престижу української вищої освіти на міжнародному рівні Уряд затвердив перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаватимуться в Україні, до переліку увійшло 40 міжнародних акредитаційних агенцій (Табл. 1) [22].

Таблиця 1

Перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаються в Україні

Найменування агентства мовою оригіналу		Найменування агентства українською мовою
1.	Agency for Evaluation and Accreditation of Higher Education (Portugal)	Агентство з оцінювання та акредитації вищої освіти (Португалія)
2.	Andalusian Agency of Knowledge, Department of Evaluation and Accreditation (Spain)	Андалузське агентство із знань, Департамент оцінювання та акредитації (Іспанія)
3.	Swiss Agency of Accreditation and Quality Assurance (Switzerland)	Швейцарське агентство з акредитації та забезпечення якості (Швейцарія)
4.	Aragon Agency for Quality Assurance and Strategic Foresight in Higher Education (Spain)	Арагонське агентство із забезпечення якості та стратегічного прогнозування у вищій освіті (Іспанія)
5.	Hungarian Accreditation Committee (Hungary)	Угорська комісія з акредитації (Угорщина)
6.	The Quality Assurance Agency for the University System in Castilla y León (Spain)	Агенція із забезпечення якості університетської системи в Кастилії та Ліоні (Іспанія)
7.	Agency for Quality Assurance in the Galician University System (Spain)	Агентство із забезпечення якості в університетській системі Галісії (Іспанія)
8.	Agence pour l'Evaluation de la Qualité de l'Enseignement Supérieur (Belgium)	Агентство з оцінки якості вищої освіти (Бельгія)
9.	Accreditation Agency in Health and Social Sciences (Germany)	Акредитаційне агентство у галузях охорони здоров'я та суспільних наук (Німеччина)

10.	The Danish Accreditation Institution (Denmark)	Данський інститут акредитації (Данія)
11.	Academic Information Centre (Latvia)	Центр академічної інформації (Латвія)
12.	National Agency for the Quality Assessment and Accreditation of Spain (Spain)	Національне агентство з оцінювання якості та акредитації Іспанії (Іспанія)
13.	Agency for Quality Assurance through Accreditation of Study Programmes (Germany)	Агентство із забезпечення якості через акредитацію навчальних програм (Німеччина)
14.	Agency for Quality Assurance and Accreditation Austria (Austria)	Австрійське агентство із забезпечення якості та акредитації (Австрія)
15.	Catalan University Quality Assurance Agency (Spain)	Агентство із забезпечення якості Каталонського університету (Іспанія)
16.	Romanian Agency for Quality Assurance in Higher Education (Romania)	Румунське агентство із забезпечення якості вищої освіти (Румунія)
17.	Agency for Science and Higher Education (Croatia)	Агентство з науки та вищої освіти (Хорватія)
18.	ASIIN e.V., Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik (Germany)	Агентство з акредитації за програмами з інженерії, інформатики, природознавства та математики (Німеччина)
19.	British Accreditation Council for Independent Further and Higher Education (United Kingdom)	Британська акредитаційна рада незалежної безперервної та вищої освіти (Великобританія)
20.	Engineering Degree Commission (France)	Комісія інженерної освіти (Франція)
21.	European Association of Establishments for Veterinary Education (Austria)	Європейська асоціація закладів ветеринарної освіти (Австрія)
22.	Estonian Quality Agency for Higher and Vocational Education (Estonia)	Естонське агентство якості вищої та професійної освіти (Естонія)
23.	Evaluation Agency Baden-Württemberg (Germany)	Агентство з оцінювання Баден-Вюртемберга (Німеччина)
24.	Foundation for International Business Administration Accreditation (Germany)	Фундація з акредитації міжнародного бізнес-адміністрування (Німеччина)
25.	Finnish Education Evaluation Centre (Finland)	Центр оцінювання освіти Фінляндії (Фінляндія)
26.	Fundación para el Conocimiento Madrimasd (Spain)	Фонд знань Мадримасд (Іспанія)
27.	High Council for Evaluation of Research and Higher Education (France)	Вища рада з оцінювання наукових досліджень та вищої освіти (Франція)
28.	Institutional Evaluation Programme (Switzerland)	Агентство "Програма інституційного оцінювання" (Швейцарія)
29.	Music Quality Enhancement (Belgium)	Агентство з покращення якості музики (Бельгія)

30.	National Evaluation and Accreditation Agency (Bulgaria)	Національне агентство з оцінювання та акредитації (Болгарія)
31.	Norwegian Agency for Quality Assurance in Education (Norway)	Норвезьке агентство із забезпечення якості в освіті (Норвегія)
32.	Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders (Netherlands)	Акредитаційна організація Нідерландів та Фландрії (Нідерланди)
33.	Polish Accreditation Committee (Poland)	Польський акредитаційний комітет (Польща)
34.	Quality Assurance Agency for Higher Education (United Kingdom)	Агентство із забезпечення якості вищої освіти (Великобританія)
35.	Quality and Qualifications Ireland (Ireland)	Агентство з якості та кваліфікації Ірландії (Ірландія)
36.	Centre for Quality Assessment in Higher Education (Lithuania)	Центр оцінювання якості у вищій освіті (Литва)
37.	Agency for Quality of the Basque University System (Spain)	Агентство з якості Баскської університетської системи (Іспанія)
38.	Quality Assurance Unit of the Flemish University and University Colleges Council (Belgium)	Відділ із забезпечення якості Ради фламандського університету і університетських коледжів (Бельгія)
39.	Central Evaluation and Accreditation Agency (Germany)	Центральне агентство з оцінювання і акредитації (Німеччина)
40.	Slovenian Quality Assurance Agency (Slovenia)	Словенське агентство із забезпечення якості вищої освіти (Словенія)

Джерело: [22]

На європейському рівні основною базою результатів проведених акредитацій, які визнані в Європейському просторі вищої освіти, є DEQAR, створена Європейським реєстром із забезпечення якості вищої освіти (EQAR) [19]. У DEQAR (Database of External Quality Assurance Results, база результатів зовнішнього забезпечення якості) вноситься наступна інформація про акредитацію: заклад вищої освіти, акредитована освітня програма, агенція, що провела акредитацію, термін дії акредитації, звіт експертів для кожного рішення.

На сьогоднішній день у розділі «Україна» DEQAR містить результати міжнародних акредитацій 6 агентств, вони включають 66 звітів (з них 58 – про успішне акредитування, 8 – сертифікат про акредитацію не надано) для 11 українських закладів вищої освіти, при цьому кількість звітів не

дорівнює кількості акредитованих програм, оскільки в практиці міжнародних агентств акредитація може проводитися за кластером, що включає освітні програми одного профілю [19].

До переліку закладів вищої освіти України, які пройшли міжнародну акредитацію за даними DEQAR, увійшли такі:

1. Центральнoукраїнський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (м. Кропивницький) – акредитовано 2 бакалаврські та 1 магістерська освітні програми.

2. ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом» (м. Київ) – акредитовано 2 бакалаврські та 3 магістерські освітні програми.

3. Чернігівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП» імені Героїв Крут (м. Чернігів) – акредитовано 2 бакалаврські та 3 магістерські освітні програми.

4. Одеський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (м. Одеса) – акредитовано 2 бакалаврські та 1 магістерська освітні програми.

Міжнародна акредитація освітніх програм, що реалізуються в київських та регіональних інститутах МАУП проводилася з 2020 по 2021 роки. Проведено міжнародні акредитації бакалаврських та магістерських програм в двох європейських агентствах - Academic Information Centre (AIC, Латвія) та Agency for Science and Higher Education (ASHE, Хорватія). По завершенню роботи груп експертів з керівництвом Академії та представниками структурних підрозділів, надання експертних висновків та рішення членів експертної ради, Академія отримала акредитаційні сертифікати [15]. Загалом акредитовано 16 освітніх програм («Право», «Психологія», «Публічне управління і адміністрування», «Туризм» та «Комп'ютерні науки»), вісім освітніх програм відхилено [19].

5. ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпро) – акредитована 31 освітня програма. Університет імені Альфреда Нобеля є першим і єдиним серед українських університетів, який вже вдруге успішно

пройшов процедуру міжнародної акредитації всіх бакалаврських і магістерських освітніх програм та підтвердив високу якість підготовки фахівців на рівні європейських вимог. Зовнішнє оцінювання відбувалося протягом 4 онлайн візитів експертних груп ZEvA у складі 4-6 осіб, які представляли німецькі ЗВО: Університет Оснабрюк, Гейдельберзький університет, Мюнхенський університет, Вільний університет Берліну, Міттельхессенський Університет прикладних наук, Університет прикладних наук Людвігсгафена, Дюссельдорфський університет прикладних наук, Університет прикладних наук у Бад-Гоннефі, Технічний університет Ільменау, а також Люблянський університет (Словенія). До складу експертних груп також увійшли представники неакадемічного сектору та студентських кіл [14].

6. Харківський національний медичний університет (м. Харків) – отримала 2 сертифікати з Міжнародної інституціональної акредитації. Наявність такого сертифікату дозволяє визнавати якість надання освітніх послуг в університеті на рівні передбаченому Всесвітньою федерацією вищої освіти WFME та надає можливість ряду країн на державному рівні визнавати медичну освіту, отриману випускниками ХНМУ, що розширює можливості для університету щодо набору вступників серед іноземців [4].

7. Одеський національний медичний університет (м. Одеса) – акредитовано 3 магістерські освітні програми та отримано один сертифікат з Міжнародної інституціональної акредитації за стандартами Світової федерації медичної освіти (WFME). Візит зовнішньої експертної комісії Незалежної агенції акредитації та рейтингу (НААР/IAAR) відбувся в жовтні 2021 року. Пройшовши міжнародну акредитацію, університет гарантував визнання своїх дипломів та затребуваність випускників на глобальному ринку медичних послуг [17].

8. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова (м. Харків) – акредитовано 3 бакалаврські освітні

програми. Термін дії сертифікатів з міжнародної акредитації тривав з 2014 по 2019 роки.

9. ПВНЗ «Карпатський університет імені Августина Волошина» (м. Ужгород) – акредитована одна бакалаврська та одна магістерська освітні програми Центром оцінювання якості у вищій освіті (Centre for Quality Assessment in Higher Education SKVC, Литва) [19]. В процесі визнання отриманих сертифікатів про акредитацію Національним агентством забезпечення якості вищої освіти було виявлено, що надані сертифікати є підтвердженням проведення оцінювання (евалюації) освітніх програм, а не їхньої акредитації. Національним агентством, яке є партнером SKVC, з'ясовано, що Литовський Центр оцінювання якості у вищій освіті не має права проводити акредитації освітніх програм для зарубіжних закладів. Карпатський університет імені Августина Волошина, звертаючись до SKVC щодо акредитації своїх освітніх програм, був належним чином поінформований про це та про відмінність процесів евалюації та акредитації. Тому сертифікати про акредитацію, видані Центром оцінювання якості у вищій освіті, не визнані Національним агентством забезпечення якості вищої освіти, оскільки фактично акредитація не відбулася [25].

10. ПВНЗ «Харківський міжнародний медичний університет» (м. Харків) – акредитовано один сертифікат з Міжнародної інституціональної акредитації. Університет пройшов сертифікацію та на початку жовтня 2021 року отримав міжнародний сертифікат якості, який зареєстрований в реєстрі System of international certification (SIC). Згідно з рішенням Акредитаційної Ради Незалежної Агенції Акредитації та Рейтингу (Independent Agency for Accreditation and Rating IAAR, Казахстан) [20] ПВНЗ «ХММУ» відповідає необхідним вимогам для акредитації [9].

11. Сумський державний університет (м. Суми) – магістерська освітня програма «Медицина». Акредитаційна експертиза відбувалася у

рамках пілотного проєкту між Незалежним агентством з акредитації та рейтингу (Independent Agency for Accreditation and Rating) [20], Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти та Сумським державним університетом і передбачала одночасну акредитацію освітньої програми «Медицина» за стандартами Всесвітньої федерації медичної освіти та за національними критеріями. Отримання міжнародного сертифікату з акредитації підтверджує високу якість підготовки фахівців на рівні європейських вимог та засвічує повну відповідність даної програми якості, змісту, методів і технологій навчання міжнародним стандартам якості вищої освіти [32].

Агентства, які проводили міжнародну акредитацію освітніх програм в Україні за даними DEQAR, наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Міжнародні агентства, які проводили акредитацію освітніх програм в Україні з розподілом за закладом вищої освіти

Агентство	Заклад вищої освіти
Academic Information Centre AIC (Латвія)	Центральноукраїнський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (м. Кропивницький)
	ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом» (м. Київ)
	Чернігівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП» імені Героїв Крут (м. Чернігів)
	Одеський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (м. Одеса)
Agency for Science and Higher Education ASHE (Хорватія)	ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом» (м. Київ)
Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik ASIIN (Німеччина)	Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова (м. Харків)
Independent Agency for Accreditation and Rating IAAR (Казахстан) [20]	Харківський національний медичний університет (м. Харків)
	Одеський національний медичний університет (м. Одеса)

	ПВНЗ «Харківський міжнародний медичний університет» (м. Харків)
	Сумський державний університет (м. Суми)
Centre for Quality Assessment in Higher Education SKVC (Литва)	ПВНЗ «Карпатський університет імені Августина Волошина» (м. Ужгород)
Central Evaluation and Accreditation Agency ZEvA (Німеччина) [18]	ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпро)

Джерело: складено авторами на основі даних DEQAR [19]

Процедура акредитації всіх агентств, які включені до EQAR, здійснюється відповідно до документу «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (Standards and Guidelines for Quality Assurance in European Higher Education Area, ESG), що розроблений Європейською асоціацією забезпечення якості вищої освіти (European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA) [35].

Згідно з ESG метою будь-яких заходів щодо забезпечення якості освіти є покращення та вдосконалення. ESG пропонують для акредитаційних агенств процедури забезпечення якості освіти та чітко визначають показники (критерії, стандарти), яким повинні відповідати та заклади вищої освіти, які звертаються до даних агентств. Таким чином, ESG – це стандарт для процедури забезпечення якості вищої освіти [34].

У своїй роботі «Міжнародна акредитація освітніх програм у системі забезпечення якості вищої освіти» Красовська О. [8] розробила модель механізму незалежної міжнародної акредитації освітньої програми, яка має наступний вигляд (рис. 1).

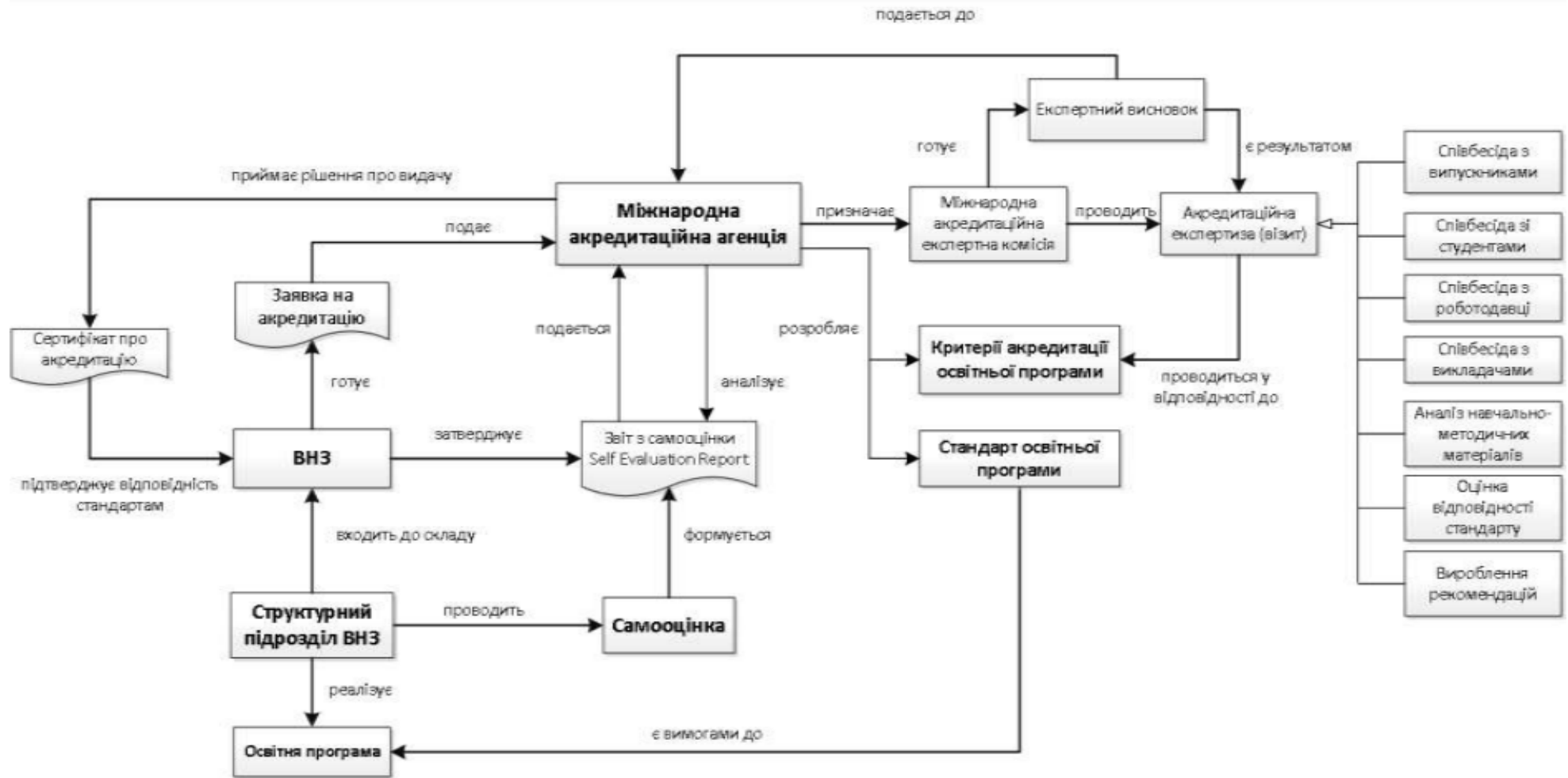

Рис. 1. Модель механізму незалежної міжнародної акредитації освітньої програми

Джерело: [8]

Крім зазначених вище міжнародних агентств, які включені до EQAR, заклади вищої освіти України мають й інший досвід міжнародної акредитації. Наприклад, Сумський національний аграрний університет разом з університетом прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф (Hochschule für angewandte Wissenschaften Weihenstephan-Triesdorf, Німеччина) та іншими університетами-партнерами (13 університетів з різних країн) розробили магістерський курс «Адміністративний менеджмент», та успішно акредитували його європейським акредитаційним агентством ACQUIN у 2016 році. Акредитаційна комісія працювала у складі шести професорів відомих німецьких університетів, а також акредитаційною агенцією у складі представників агробізнесу і студентства [11]. Наразі в активній фазі триває підготовка до спільної ре-акредитації зазначеної освітньої програми. Метою міжнародної акредитації звісно ж є підтвердження повної відповідності змісту та якості навчального процесу в СНАУ європейським освітнім стандартам [31].

Інший цікавий досвід проходження міжнародної акредитації демонструє Національний університет «Одеська морська академія». Перевірку якості освітніх програм здійснював Інститут морської техніки, науки та технології (Institute of Marine Engineering, Science and Technology – IMarEST, Велика Британія), натомість Європейське агентство з морської безпеки (European Maritime Safety Agency – EMSA) провело аудит національної системи освіти, підготовки та дипломування моряків. Як результат – сертифікат про проходження міжнародної акредитації мають всі інженерні спеціальності університету [6].

Ще один не менш цікавий досвід отримання сертифікату про акредитацію міжнародного зразка демонструє Українсько-американський університет Конкордія [3], в якому у 2012 була акредитована магістерська програма з бізнес-адміністрування, а в 2014 та повторно в 2021 році бакалаврська програма з менеджменту та міжнародного бізнесу

міжнародною організацією Foundation for International Business Administration Accreditation (FIBAA) [21]. Ця організація з акредитації визнана в Європі та США, а факт отримання сертифікату FIBAA є ознакою найвищої якості освітньої програми. Процедура отримання акредитації FIBAA відбувалась за встановленим зразком. У рамках візиту експертної команди в УАУК проходили цікаві зустрічі між викладачами, студентами, випускниками, роботодавцями, адміністрацією та експертами. Отримана інформація звірялася й зіставлялася. Експерти також вивчали таку документацію, як, наприклад, види перевірочних робіт якості знань студентів, каталоги ЗВО тощо [28].

Таким чином, заклади вищої освіти України хоча й і у своїй меншості, проте все ж таки демонструють позитивний досвід проходження перевірки якості міжнародними агенціями, та отримання сертифікатів з акредитації міжнародного зразка, а, отже, і свою інтегрованість в Європейський простір вищої освіти.

Висновки. Отже, підвищення якості вищої освіти в Україні є її пріоритетним завданням для входження в міжнародний простір вищої освіти. У статті здійснено аналіз досвіду проведення міжнародних акредитацій освітніх програм в закладах вищої освіти України. Міжнародна акредитація є значним методом зовнішнього забезпечення якості освіти для українських університетів. Тож для успішної інтеграції України в Європейський освітній простір значно зростає значення вітчизняного досвіду забезпечення якості і конкурентоспроможності вищої освіти. Проаналізований в статті досвід ЗВО України щодо успішно проведеної міжнародної акредитації своїх освітніх програм дозволяє рекомендувати цей шлях як один із можливих способів розширення міжнародного визнання українських дипломів та збільшення привабливості вищої освіти для українців та іноземців. А вже накопичений досвід міжнародних

акредитацій може стати корисним для інших закладів вищої освіти, які працюють у цьому напрямку.

Література

1. Акредитація освітніх програм (за матеріалами проекту QUAERE) : методичний посібник / В.А. Бугров, А.П. Гожик, Д.В. Щеглюк та ін.; за заг. ред. Л.В. Губерського. К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. 74 с. URL: <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Akreditation%20of%20study%20program.pdf> (дата зверення: 18.08.2022)
2. Акредитація освітніх програм у 2019-2020 н.р. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/2019/08/акредитація-освітніх-програм-у-2019-2020-н-р/> (дата зверення: 18.08.2022)
3. Акредитація FIBAA. Сайт Українсько-Американського Університету Конкордія. URL: <https://www.concordia.edu.ua/accreditation-and-licensure/> (дата зверення: 18.08.2022)
4. Акт складений за результатами проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері вищої освіти. Харківський національний медичний університет. «01-12/77-03-06/1 вид 12.11.2021 р. С. 5. URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/АКТ-3.pdf> (дата зверення: 18.08.2022)
5. Дуда Б.І., Пасічник В.А., Холявко В.В. Міжнародна акредитація освітніх програм, як інструмент забезпечення якості вищої освіти. МНТК «Прогресивна техніка, технологія та інженерна освіта». 2019. С. 404-407. URL: <http://conf.mmi.kpi.ua/proc/article/view/172966/180730> (дата зверення: 18.08.2022)

6. Захарченко В. Внутрішня система забезпечення якості як основа належної професійної підготовки (досвід міжнародних акредитацій та інспекцій). Міжнародна науково-практична конференція: Розбудова внутрішніх систем забезпечення якості у ЗВО України (до 10-ї річниці затвердження Програми заходів із забезпечення якості освіти у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка), 21-22 жовтня 2021 року. URL: <https://sites.google.com/view/osvita-zvo/головна?authuser=0> (дата зверення: 18.08.2022)
7. Козак Л. В. Тренінг 4. Процедура акредитації: досвід ЄС для здобувачів наукового ступеню PhD. URL: http://heqes.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2017/10/Тренінг_4.pdf (дата зверення: 18.08.2022)
8. Красовська О. Міжнародна акредитація освітніх програм у системі забезпечення якості вищої освіти. URL: <http://www.edutrends.info/international-accreditation/> (дата зверення: 18.08.2022)
9. Ліцензування та акредитація. Сайт Харківського міжнародного медичного університету. URL: <https://khimu.edu.ua/about/accreditation/>
10. Локшина О. Забезпечення якості вищої освіти в умовах європеїзації України. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2018. Вип. 3-4. С. 127-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2018_3-4_23 (дата зверення: 18.08.2022)
11. Магістерська програма «Адміністративний менеджмент» успішно пройшла міжнародну акредитацію. Сайт НУБіП України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/25243> (дата зверення: 18.08.2022)
12. Майкл С. О. Международная аккредитация: насколько достижима цель? / Майкл Стив О.; Michael Steve O.; перевод с английского Е. Шадриной // Вопросы образования. 2015. № 1. С. 39-57.
13. Методичні рекомендації щодо проходження процедури акредитації освітніх програм у Національному авіаційному університеті. URL: https://nau.edu.ua/download/Quality%20Assurance_ukr/Procedura_akredit

- ac%D1%96i/Metodychni_rekomendatsiyi_shchodo_prokhozheniya_prot_sedury_akredytatsiyi.pdf (дата зверення: 18.08.2022)
14. Міжнародна акредитація. Сайт Університету імені Альфреда Нобеля. URL: <https://duan.edu.ua/university-ukr/mizhnarodna-akredytatsiia.html>
15. Міжрегіональна Академія управління персоналом вперше пройшла процедуру акредитації в Міжнародному Акредитаційному Агентстві. Сайт Міжрегіональної Академії Управління персоналом. URL: <https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/novini1/usi-novini1/maup-vpershe-projshla-proceduru-akreditacii-v-mizhnarodnomu-akreditacijnomu-agentstvi.html> (дата зверення: 18.08.2022)
16. Оборський Г. О., Перпері Л. М., Голобородько Г. М. Підходи до оцінювання компетентностей та вимірювання результатів навчання освітніх програм // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Механіко-технологічні системи та комплекси. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. № 19(1241). С. 157-162. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/30893/1/vestnik_KhPI_2017_19_Oborskyi_Pidkhody_do_otsiniuvania.pdf (дата зверення: 18.08.2022)
17. Одеський національний медичний університет отримав міжнародну акредитацію IAAR. Сайт Одеського національного медичного університету. URL: <https://onmedu.edu.ua/odeskij-nacionalnij-medichnij-universitet-otrimav-mizhnarodnu-akreditaciju-iaar/> (дата зверення: 18.08.2022)
18. Офіційний сайт Центрального агентства з оцінювання і акредитації (ZEvA). URL: <https://www.zeva.org/english-version> (дата зверення: 18.08.2022)
19. Офіційний сайт Європейського реєстру агентств забезпечення якості вищої освіти (EQAR). URL: <https://www.eqar.eu/> (дата зверення: 18.08.2022)

20. Офіційний сайт Незалежної Агенції Акредитації та Рейтингу (IAAR). URL: <https://iaar.agency/en> (дата зверення: 18.08.2022)
21. Офіційний сайт Фонду акредитації міжнародного ділового адміністрування (FIBAA). URL: <http://www.fibaa.org/en/> (дата зверення: 18.08.2022)
22. Панич О. Акредитація програм вищої освіти: новий підхід. Інтерактивний веб-портал громадських експертів "Освітня політика". 2018. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1179-akreditatsiya-program-vishchoji-osviti-novij-pidkhid> (дата зверення: 18.08.2022)
23. Про затвердження переліку іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію освітніх програм, що визнаються в Україні. Розпорядження Кабінету міністрів України від 10 липня 2019 р. № 554-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pereliku-inozemnih-akreditacijnih-agentstv-ta-agentstv-iz-t100719> (дата зверення: 18.08.2022)
24. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/RE33851?an=1> (дата зверення: 18.08.2022)
25. Про проведення акредитаційної експертизи Приватного закладу вищої освіти «Карпатський університет імені Августина Волошина» для Ужгородського гуманітарно-економічного коледжу Карпатського університету імені Августина Волошина. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.11.2019 р. № 977-л. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/Протокол-14.pdf> (дата зверення: 18.08.2022)
26. Розробка освітніх програм у галузі Наук про навколишнє середовище відповідно до положень ЄКТС: Навчально-методичний посібник / Б. В.

- Кректун, В. В. Снітинський, О. Я. Іщенко. ЛНАУ, 2017. Одеса : НУ «ОМА», 2017. 74 с. URL: https://foreign.udau.edu.ua/assets/files/docs/quantus/traning/environmental-science-curriculum-design-with-related-ects_training-course_17-09-2017.pdf (дата звернення: 18.08.2022)
27. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с. ISBN 978-966-2432-08-4. URL: http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/metodrada/Rozroblennya_osv_program.pdf (дата звернення: 18.08.2022)
28. Романовська Ю. Міжнародна акредитація FIBAA у ВМУУ. Освіта.уа. 2016. URL: <https://osvita.ua/vnz/add-education/accreditation/51600/> (дата звернення: 18.08.2022)
29. Свіжевська С. А. Розвиток системи акредитації у вищій освіті України (кінець ХХ - початок ХХІ ст.) [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіка / Свіжевська Світлана Андріївна ; Ін-т вищої освіти НАПН України. Київ, 2015. 20 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Svizevska_14.01.2015_avtoref.pdf (дата звернення: 18.08.2022)
30. Світлична А.В., Дядик Т.В., Загребельна І.Л. Вища освіта в Україні: виклики сьогодення. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2022. № 2(7) 2022. С. 623-633. URI: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/12047>; doi: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-623-633](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-623-633) (дата звернення: 18.08.2022)

31. Спільна міжнародна акредитація освітньої програми «Адміністративний менеджмент» Європейською акредитаційною агенцією ACQUIN. Сайт Сумського національного аграрного університету. URL: <https://snau.edu.ua/spilna-mizhnarodna-akreditaci%D1%97-osvitno%D1%97-programi-administrativnij-menedzhment-yevropejskoju-akreditacijnoju-agenciyeu-acquin/> (дата звернення: 18.08.2022)
32. СумДУ успішно пройшов міжнародну акредитацію магістерської програми «Медицина». Сайт Сумського державного університету. 2022. URL: <https://news.sumdu.edu.ua/uk/news/12502-sumdu-uspishno-projshov-mizhnarodnu-akreditatsiyu-magisterskoji-programi-meditsina.html> (дата звернення: 18.08.2022)
33. Alma Maldonado-Maldonado, Malee Bassett Roberta the Forefront of International Higher Education: A Festschrift in Honor of Philip G. Altbach. Dordrecht: Springer. 2014. ISBN 978-94-007-7085-0. URL: <https://www.springer.com/us/book/9789400770843> (дата звернення: 18.08.2022)
34. Jürgen Enders, Don F. Westerheijden. Quality assurance in the European policy arena. Policy and Society. 2014. Vol. 33 (3). P. 167–176. doi: <https://doi.org/10.1016/j.polsoc.2014.09.004> (дата звернення: 18.08.2022)
35. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), 2015. 32 p. URL: https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf (дата звернення: 18.08.2022)

References

1. Akredytatsiia osvithnikh proqram (za materialamy proektu QUAERE) : metodychnyi posibnyk / V.A. Buhrov, A.P. Hozhyk, D.V. Shcheliuk ta in.; za zah. red. L.V. Huberskoho. K. : VPTs "Kyivskyi universytet", 2018. 74 s. URL:

<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Akreditation%20of%20study%20program.pdf>
(data zverenennia: 18.08.2022)

2. Akredytatsiia osvitnikh prohram u 2019-2020 n.r. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. URL: <https://naqa.gov.ua/2019/08/akredytatsiia-osvitnikh-prohram-u-2019-2020-n-r/> (data zverenennia: 18.08.2022)
3. Akredytatsiia FIBAA. Sait Ukrainsko-Amerykanskooho Universytetu Konkordiia. URL: <https://www.concordia.edu.ua/accreditation-and-licensure/> (data zverenennia: 18.08.2022)
4. Akt skladenyi za rezultatamy provedennia pozaplanovoho zakhodu derzhavnoho nahliadu (kontroliu) shchodo dotrymannia subiekтом hospodariuvannia vymoh zakonodavstva u sferi vyshchoi osvity. Kharkivskyi natsionalnyi medychnyi universytet. «01-12/77-03-06/1 vyd 12.11.2021 r. S. 5. URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/AKT-3.pdf> (data zverenennia: 18.08.2022)
5. Duda B.I., Pasichnyk B.A., Kholiavko B.B. Mizhnarodna akredytatsiia osvitnikh prohram, yak instrument zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. MHTK «Prohresyvna tekhnika, tekhnolohiia ta inzhenerna osvita». 2019. S. 404-407. URL: <http://conf.mmi.kpi.ua/proc/article/view/172966/180730> (data zverenennia: 18.08.2022)
6. Zakharchenko V. Vnutrishnia systema zabezpechennia yakosti yak osnova nalezhnoi profesiinoi pidhotovky (dosvid mizhnarodnykh akredytatsii ta inspektsii). Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia: Rozbudova vnutrishnikh system zabezpechennia yakosti u ZVO Ukrainy (do 10-yi richnytsi zatverdzhennia Prohramy zakhodiv iz zabezpechennia yakosti osvity u Kyivskomu natsionalnomu universyteti imeni Tarasa Shevchenka), 21-22 zhovtnia 2021 roku. URL: <https://sites.google.com/view/osvita-zvo/holovna?authuser=0> (data zverenennia: 18.08.2022)

7. Kozak L. V. Treninh 4. Protsedura akredytatsii: dosvid YeS dlia zdobuvachiv naukovooho stupeniu PhD. URL: http://heqes.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2017/10/Treninh_4.pdf (data zverenennia: 18.08.2022)
8. Krasovska O. Mizhnarodna akredytatsiia osvity u systemi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. URL: <http://www.edutrends.info/international-accreditation/> (data zverenennia: 18.08.2022)
9. Litsenzuvannia ta akredytatsiia. Sait Kharkivskoho mizhnarodnoho medychnoho universytetu. URL: <https://khimu.edu.ua/about/accreditation/>
10. Lokshyna O. Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v umovakh yevropeizatsii Ukrainy. Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. 2018. Vyp. 3-4. S. 127-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2018_3-4_23 (data zverenennia: 18.08.2022)
11. Mahisterska prohrama «Administratyvnyi menedzhment» uspishno proishla mizhnarodnu akredytatsiiu. Sait NUBiP Ukrainy. URL: <https://nubip.edu.ua/node/25243> (data zverenennia: 18.08.2022)
12. Maykl S. O. Mezhdunarodnaya akkreditatsiya: naskolko dostizhima tsel? / Maykl Stiv O.; Michael Steve O.; perevod s angliyskogo Ye. Shadrinoy // Voprosy obrazovaniya. 2015. № 1. S. 39-57.
13. Metodychni rekomendatsii shchodo prokhodzhennia protsedury akredytatsii osvity u Natsionalnomu aviatsiinomu universyteti. URL: https://nau.edu.ua/download/Quality%20Assurance_ukr/Procedura_akreditac%D1%96i/Metodychni_rekomendatsiyi_shchodo_prokhodzhennya_protседury_akredytatsiyi.pdf (data zverenennia: 18.08.2022)
14. Mizhnarodna akredytatsiia. Sait Universytetu imeni Alfreda Nobelia. URL: <https://duan.edu.ua/university-ukr/mizhnarodna-akredytatsiia.html>
15. Mizhrehionalna Akademiia upravlinnia personalom vpershe proishla protseduru akredytatsii v Mizhnarodnomu Akredytatsiinomu Ahentstvi. Sait Mizhrehionalnoi Akademii Upravlinnia personalom. URL: <https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/novini1/usi-novini1/maup-vpershe->

projshla-proceduru-akreditacii-v-mizhnarodnomu-akreditacijnomu-agentstvi.html (data zverenennia: 18.08.2022)

16. Oborskyi H. O., Perperi L. M., Holoborodko H. M. Pidkhody do otsiniuvannia kompetentnosti ta vymiriuvannia rezultativ navchannia osvityukh prohram // Visnyk NTU «KhPI». Seria: Mekhaniko-tehnolohichni systemy ta kompleksy. Kharkiv : NTU «KhPI», 2017. № 19(1241). S. 157-162. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/30893/1/vestnik_KhPI_2017_19_Oborskyi_Pidkhody_do_otsiniuvannia.pdf (data zverenennia: 18.08.2022)
17. Odeskyi natsionalnyi medychnyi universytet otrymav mizhnarodnu akredytatsiiu IAAR. Sait Odeskoho natsionalnoho medychnoho universytetu. URL: <https://onmedu.edu.ua/odeskij-nacionalnij-medichnij-universitet-otrimav-mizhnarodnu-akredytatsiju-iaar/> (data zverenennia: 18.08.2022)
18. Ofitsiynyi sait Tsentralnoho ahentstva z otsiniuvannia i akredytatsii (ZEVA). URL: <https://www.zeva.org/english-version> (data zverenennia: 18.08.2022)
19. Ofitsiynyi sait Yevropeiskoho reiestru ahentstv zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity (EQAR). URL: <https://www.eqar.eu/> (data zverenennia: 18.08.2022)
20. Ofitsiynyi sait Nezaleznoi Ahentsii Akredytatsii ta Reitynhu (IAAR). URL: <https://iaar.agency/en> (data zverenennia: 18.08.2022)
21. Ofitsiynyi sait Fondu akredytatsii mizhnarodnoho dilovoho administruvannia (FIBAA). URL: <http://www.fibaa.org/en/> (data zverenennia: 18.08.2022)
22. Panych O. Akredytatsiia prohram vyshchoi osvity: novyi pidkhid. Interaktyvnyi veb-portal hromadskykh ekspertiv "Osvitnia polityka". 2018. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1179-akredytatsiya-program-vishchoji-osviti-novij-pidkhid> (data zverenennia: 18.08.2022)

23. Pro zatverdzhennia pereliku inozemnykh akredytatsiinykh ahentstv ta ahentstv iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, yaki vydaiut sertyfikaty pro akredytatsiiu osvitnikh prohram, shcho vyznaiutsia v Ukraini. Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 10 lypnia 2019 r. № 554-r. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pereliku-inozemnih-akreditacijnih-agentstv-ta-agentstv-iz-t100719> (data zverenennia: 18.08.2022)
24. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvitnikh prohram, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 11.07.2019 № 977. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/RE33851?an=1> (data zverenennia: 18.08.2022)
25. Pro provedennia akredytatsiinoi ekspertyzy Pryvatnoho zakladu vyshchoi osvity «Karpatskyi universytet imeni Avhustyna Voloshyna» dlia Uzhhorodskoho humanitarno-ekonomichnoho koledzhu Karpatskoho universytetu imeni Avhustyna Voloshyna. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.11.2019 r. № 977-l. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/Protokol-14.pdf> (data zverenennia: 18.08.2022)
26. Rozrobka osvitnikh prohram u haluzi Nauk pro navkolyshnie seredovyshche vidpovidno do polozhen YeKTS: Navchalno-metodychnyi posibnyk / B. V. Krektun, V. V. Snitynskyi, O. Ya. Ishchenko. LNAU, 2017. Odesa : NU «OMA», 2017. 74 s. URL: https://foreign.udau.edu.ua/assets/files/docs/quantus/traning/environmental-science-curriculum-design-with-related-ects_training-course_17-09-2017.pdf (data zvernennia: 18.08.2022)
27. Rozroblennia osvitnikh prohram. Metodychni rekomendatsii / Avt.: V.M. Zakharchenko, V.I. Luhovyi, Yu.M. Rashkevych, Zh.V. Talanova / Za red. V.H. Kremenii. K. : DP «NVTs «Priorytety», 2014. 120 s. ISBN 978-966-2432-08-4. URL:

- http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/metodrada/Rozroblennya_osv_progr_m.pdf (data zvernennia: 18.08.2022)
28. Romanovska Yu. Mizhnarodna akredytatsiia FIBAA u VMUU. Osvita.ua. 2016. URL: <https://osvita.ua/vnz/add-education/accreditation/51600/> (data zvernennia: 18.08.2022)
 29. Svizhevska S. A. Rozvytok systemy akredytatsii u vyshchii osviti Ukrainy (kinets KhKh - pochatok KhKhI st.) [Tekst] : avtoref. dys. na zdob. nauk. stup. kand. ped. nauk : 13.00.01 - zahalna pedahohika ta istoriia pedahohika / Svizhevska Svitlana Andriivna ; In-t vyshchoi osvity NAPN Ukrainy. Kyiv, 2015. 20 s. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Svizevska_14.01.2015_avtoref.pdf (data zvernennia: 18.08.2022)
 30. Svitlychna A.V., Diadyk T.V., Zahrebelna I.L. Vyshcha osvita v Ukraini: vyklyky sohodennia. Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seriia «Pedahohika», Seriiia «Psykhohohiia», Seriiia «Medytsyna»): zhurnal. 2022. № 2(7) 2022. S. 623-633. URI: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/12047>; doi: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-623-633](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-623-633) (data zvernennia: 18.08.2022)
 31. Spilna mizhnarodna akredytatsiia osvitnoi prohramy «Administrativnyi menedzhment» Yevropeiskoiu akredytatsiinoiu ahentsiieiu ACQUIN. Sait Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. URL: <https://snau.edu.ua/spilna-mizhnarodna-akreditaci%D1%97-osvitno%D1%97-programi-administrativnij-menedzhment-yevropejskoyu-akreditacijnoyu-agencyeyu-acquin/> (data zvernennia: 18.08.2022)
 32. SumDU uspishno proishov mizhnarodnu akredytatsiiu mahisterskoi prohramy «Medytsyna». Sait Sumskoho derzhavnoho universytetu. 2022. URL: <https://news.sumdu.edu.ua/uk/news/12502-sumdu-uspishno-projshov-mizhnarodnu-akreditatsiyu-magisterskoji-programi-meditsina.html> (data zvernennia: 18.08.2022)

33. Alma Maldonado-Maldonado, Malee Bassett Roberta the Forefront of International Higher Education: A Festschrift in Honor of Philip G. Altbach. Dordrecht: Springer. 2014. ISBN 978-94-007-7085-0. URL: <https://www.springer.com/us/book/9789400770843> (data zvernennia: 18.08.2022)
34. Jürgen Enders, Don F. Westerheijden. Quality assurance in the European policy arena. *Policy and Society*. 2014. Vol. 33 (3). P. 167–176. doi: <https://doi.org/10.1016/j.polsoc.2014.09.004> (data zvernennia: 18.08.2022)
35. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), 2015. 32 p. URL: https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf (data zvernennia: 18.08.2022)